

SYLABUS

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:
UČITELSTVÍ VŠEOBECNĚ VZDĚLÁVACÍCH PŘEDMĚTŮ
PRO SŠ A 2. STUPEŇ ZŠ

Sociální a pedagogická psychologie

KÓD PŘEDMĚTU

[OP2S32005](#)

Garant:	PhDr. Jana Kohnová, Ph.D.
Vyučující:	Doc. PhDr. Isabella Pavelková, CSc.
Fakulta:	Pedagogická fakulta
Pracoviště:	Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství
Akademický rok:	2015/2016
Semestr:	Letní
Rozsah výuky:	12 hodin přímé výuky / 8 hodin samostudia
Způsob výuky:	Kombinované studium
Způsob zakončení:	Zkouška

Cíl předmětu:

- Osvojení základních poznatků a technik sociální a pedagogické psychologie.
- Pomoc studentům v nastolení komplexnějších výkladových schémat, které jim umožní zvýšit srozumitelnost výchovně-vzdělávací reality.
- Seznámení s vybranými diagnostickými a nápravně intervenčními postupy ve školním prostředí. Seznámit s konkrétními autodiagnostickými postupy, které učitelům umožní poznat specifiku vlastního pedagogického působení.

Obsah kurzu:

- Učitelská profese: Pojetí učitelské profese, nároky učitelské profese, nejistoty a zátěže učitelské práce. Pojetí žáka a jeho zdroje, pojetí výuky učitelem. Učitelský stres a jeho zvládnutí.
- Žák: osobnost žáka, školní "zdatnosti" - stávání se žákem (školní socializace), sociální a jazyková determinovanost školního vzdělávání, žák v širších biodromálních souvislostech. Motivace k učení: krátkodobé i dlouhodobé strategie ovlivňující učební motivaci. Motivace

učební činnosti. Volní procesy a jejich diagnostika. Diagnostika žákovské motivace k učení. Žákovská nemotivovanost a motivační vlivy převážně snižující školní výkon, překonávání motivačních krizí ve vztahu ke škole.

- Hodnocení ve škole: funkce (význam), psychologická rizika a úskalí spojená s hodnocením, souvislosti s typem vyučování, možnosti a meze jednotlivých druhů hodnocení, vztahové normy.
- Učení a poznávání. Učení a chyba. Autoregulace učení - vzdělávací autoregulace. Strategie efektivního učení - smysluplné učení. Individuální zvláštnosti učení. Vztah žáků k učení a poznávání. Psychologické přístupy k učivu a vyučování: Dětské interpretace světa - žákovo pojetí učiva.
- Autodiagnostické strategie - Zjišťování individuálního podílu učitele na žákovských výkonech. Zjišťování vlastních preferencí v hodnocení žáků. Zjišťování podílu učitele na typu vyvolávané motivace u žáků a postojích ke škole.
- Socializace. Mechanizmy socializace – sociální učení.
- Sociální percepce. Chyby v sociální percepci. Postoje-utváření a změny postojů.
- Interakce učitel x žák (žáci). Zákonitosti procesu přepisování příčin; kauzální atribuce a školní výkon. Percepce žáka učitelem. Učitelova očekávání ("sebenaplňující proroctví"), typizování žáků, preferenční postoje učitele, kategorizace učitelů žáky.
- Pedagogická interakce a komunikace. Klima ve třídě a škole - pojem a základní dimenze. Výzkumy školního klimatu (diagnostika třídního a školního klimatu).
- Psychologie školní třídy a možnosti intervence v práci se třídou. Rodina - rodinná socializace a její dysfunkce, rodinné výchovné styly. Rozdíly mezi školní a rodinnou socializací (role rodiče a role učitele). Rodinná očekávání. Komunikace mezi rodinnou a školou.
- Žáci se specifickými edukačními potřebami - žáci s potížemi v učení, žáci pracující pod a nad své schopnosti, nadaní žáci, žáci s SPU a podobně. Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka. Školní úspěšnost: pojetí školní úspěšnosti.

Povinná literatura:

MAREŠ, J.: *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013
HRABAL, V., PAVELKOVÁ, I.: *Jaký jsem učitel*. Praha: Portál, 2010
motivaci.) Praha: PedF UK, 2002.

Doporučená literatura:

VALENTOVÁ, L. a kol.: *Školní poradenství I. a II.* Praha: PedF UK, 2013.
ŠTECH, S., ZAPLETALOVÁ, J.: *Úvod do školní psychologie*. Praha: Portál, 2013. Část II - 5.1, 5.2, část III - 10-15.
BENDL, S., KUCHARSKA, A. (eds.): *Kapitoly ze školní pedagogiky a školní psychologie*. Praha: PedF UK, 2008
MAREŠ, J.: *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1998.
PAVELKOVÁ, I.: *Motivace žáků k učení. (Perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské*
BRUNER, J. S.: *The Culture of Education*. Cambridge: Harvard University Press, 1996.
HELUS, Z.: *Dítě v osobnostním pojetí. (Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče.)*
Praha: Portál, 2004.
HRABAL, V.: *Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka*. Praha: PedF UK, 2002.
KULIČ, V.: *Psychologie řízeného učení*. Praha: Academia, 1992.
MATOUŠEK, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 1993.

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A.: *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2000.
HRABAL, V., MAN, F., PAVELKOVÁ, I.: *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: SPN, 1984, 1989.
PRAŽSKÁ SKUPINA ŠKOLNÍ ETNOGRAFIE *Typy žáků*. Praha: PedF UK, 1995.
PRAŽSKÁ SKUPINA ŠKOLNÍ ETNOGRAFIE *Čeští žáci po deseti letech*. Praha: PedF UK, 2004
VÁGNEROVÁ, M.: *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha: HTF UK, 1995
ELLIOT, J., PLACE, M.: *Dítě v nesnázích – příčiny, prevence, terapie*. Praha: Grada, 2002.
SLAVÍK, J.: *Hodnocení v současné škole. (Východiska a nové metody pro praxi.)* Praha: Portál, 1999.

Požadavky ke zkoušce: Úspěšné splnění vědomostního testu.